

دور سمات الشخصية في تنبؤ الذكاء المعنوي لدى طلاب المدارس الثانوية في قضاء بستان آباد

عباس اصغري شرباني^١، نسا كاظمي^٢، السيد ولي الله الموسوي^٣

١- قسم علم النفس، كلية علم النفس والعلوم التربوية، جامعة الخقق الاردبيلي، اردبيل، ايران.

٢- قسم علم النفس، كلية الآداب والعلوم الإنسانية، جامعة كيلان، رشت، ايران.

* المراسلات الموجهة إلى السيد عباس اصغري شرباني؛ البريد الإلكتروني: asghari@uma.ac.ir

معلومات المادة

الوصول: ٢٠ ذبحه ١٤٣٩

وصول النص النهائي: ٤ ربيع الاول ١٤٤٠

القبول: ١٩ ربيع الاول ١٤٤٠

النشر الإلكتروني: ١٤ ربيع الثاني ١٤٤٠

الكلمات الرئيسية:

الذكاء المعنوي

سمات الشخصية

الطلاب

الملخص

خلفية البحث وأهدافه: يولي اليوم العلماء من مختلف مجالات العلوم اهتماما خاصا للمعنوية التي تعتبر جانبا متساميا في حياة كل فرد. اظهرت الدراسات المتعددة ان السمات الشخصية والذكاء المعنوي بمثابة هيكليين يعزز كل منهما الاخر. الغرض من هذه الدراسة تنبؤ الذكاء المعنوي لدى طلاب المدارس الثانوية في قضاء بستان آباد من خلال سماتهم الشخصية.

منهجية البحث: اجريت هذه الدراسة بطريقة وصفية واستعراضية واشتمل المجتمع الاحصائي جميع طلاب المدارس الثانوية في قضاء بستان آباد في السنة الدراسية ٢٠١٦-٢٠١٧ حيث تم اختيار ١٨٠ طالب منهم بطريقة اخذ عينة عشوائية عنقودية متعددة المراحل. وفي سبيل جمع البيانات، تم استخدام استمارة "كينغ" للذكاء المعنوي ومقياس العوامل الخمسة الكبرى للشخصية (NEO). ولتحليل البيانات وتجزئتها تم استخدام معايير الاحصاء الوصفي (المتوسط والانحراف المعياري) والاحصاء الاستدلالي (معامل الارتباط والانحدار المتعدد). تمت مراعاة جميع الموارد الاخلاقية في هذا البحث؛ و اضافة الى هذا فإن مؤلفي المقالة لم يشيروا الى تضارب المصالح.

الكشوفات: أظهرت نتائج معامل ارتباط بيرسون أن هناك ترابطاً كبيراً وإيجابياً بين الذكاء المعنوي وبين أربعة عوامل من الانبساطية، والانفتاح على الخبرة، و حسن المعشر (المقبولية) وبقظة الضمير وكان بين الذكاء المعنوي وبين العصابية ترابطاً سلبياً ودالة احصائياً ($p < 0.001$). كما اظهرت نتائج تحليل الانحدار انه تستطيع العوامل التالية: يقظة الضمير والانفتاح على الخبرة وحسن المعشر ان تنبئ عن الذكاء المعنوي لدى الطلاب بشكل ملحوظ ($p < 0.001$).

الاستنتاج: لقد اوضحت نتائج البحث ان هناك علاقة وثيقة بين الشخصية والذكاء المعنوي وبالتالي يمكن لمسؤولي وزارة التربية والتعليم وللأخصائيين النفسيين والمستشارين، استخدام هذه النتائج لتعزيز شخصية الطلاب ومعنوياتهم.

يتم استناد المقالة على الترتيب التالي:

Asghari Sharabiani A, Kazemi A, Mousavi SV. The Role of Personality Traits in Predicting the Spiritual Intelligence of Senior High School Students in Bostanabad. J Res Relig Health. 2019; 4(5): 67- 76.

نقش ویژگی‌های شخصیت در پیش‌بینی هوش معنوی دانش‌آموزان دوره‌ی متوسطه‌ی دوم شهرستان بستان‌آباد

عباس اصغری شربیانی^{۱*}، نسا کاظمی^۱، سید ولی الله موسوی^۲

۱- گروه روان‌شناسی، دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

۲- گروه روان‌شناسی، دانشکده‌ی ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران.

* مکاتبات خطاب به آقای عباس اصغری شربیانی؛ رایانامه: asghari@uma.ac.ir

اطلاعات مقاله

دریافت: ۱۰ شهریور ۱۳۹۷

دریافت متن نهایی: ۲۱ آبان ۱۳۹۷

پذیرش: ۶ آذر ۱۳۹۷

نشر الکترونیکی: ۱ دی ۱۳۹۷

واژگان کلیدی:

دانش‌آموزان

ویژگی‌های شخصیت

هوش معنوی

چکیده

سابقه و هدف: امروزه دانشمندان حوزه‌های مختلف علوم به معنویت که جنبه‌ی متعالی از زندگی هر شخص محسوب می‌شود، توجه ویژه‌ی دارند. پژوهش‌های متعدد نشان داده است که ویژگی‌های شخصیتی و هوش معنوی دو سازه‌ی اثرگذار در یکدیگرند. هدف پژوهش حاضر پیش‌بینی هوش معنوی دانش‌آموزان دوره‌ی متوسطه‌ی دوم شهرستان بستان‌آباد از روی ویژگی‌های شخصیتی است.

روش کار: این پژوهش از نوع توصیفی - مقطعی است. جامعه‌ی آماری آن شامل کلیه‌ی دانش‌آموزان دوره‌ی متوسطه‌ی دوم شهرستان بستان‌آباد در سال تحصیلی ۹۵-۹۶ است که ۱۸۰ دانش‌آموز به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ی چندمرحله‌ی انتخاب شدند. برای گردآوری داده‌های پژوهش از پرسش‌نامه‌ی هوش معنوی کینگ و پرسش‌نامه‌ی شخصیتی نئو استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از شاخص‌های آماری توصیفی (میانگین و انحراف استاندارد) و آمار استنباطی (ضریب همبستگی و رگرسیون چندگانه) استفاده شد. در این پژوهش همه‌ی مسائل اخلاقی رعایت شده است و نویسندگان مقاله هیچ‌گونه تضاد منافی گزارش نکرده‌اند.

یافته‌ها: نتایج ضرایب همبستگی پیرسون نشان داد چهار عامل برون‌گرایی، گشودگی به تجربه، خوشایندی و وجدانی بودن با هوش معنوی همبستگی مثبت و معنادار؛ و عامل روان‌رنجورخویی با هوش معنوی همبستگی منفی و معنادار داشت ($p < 0/001$). همچنین نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد وجدانی بودن، گشودگی به تجربه و خوشایندی به طور معناداری می‌توانند هوش معنوی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کنند ($p < 0/001$).

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش ارتباط تنگاتنگ بین شخصیت و هوش معنوی را نشان می‌دهد. بر این اساس مسئولان آموزش و پرورش، روان‌شناسان و مشاوران می‌توانند از این نتایج برای تعالی بهتر شخصیتی و معنوی دانش‌آموزان استفاده کنند.

استناد مقاله به این صورت است:

Asghari Sharabiani A, Kazemi A, Mousavi SV. The Role of Personality Traits in Predicting the Spiritual Intelligence of Senior High School Students in Bostanabad. J Res Relig Health. 2019; 4(5): 67- 76.

مقدمه

اهمیت و ضرورت طرح معنویت و مذهب، از جهات مختلف در عصر جدید احساس می‌شود. یکی از ضرورت‌های عرصه‌ی انسان‌شناسی توجه به بُعد معنای انسان از دیدگاه دانشمندان به ویژه کارشناسان بهداشت است که اخیراً انسان را موجودی زیستی، روانی، اجتماعی و معنوی تعریف می‌کنند (۱). در سال ۱۹۹۹، ایمونز^۱ واژه‌ی هوش معنوی^۲ را معرفی کرد (۲). هوش معنوی، دسترسی انسان به معنا و ارزش و نیز استفاده از آنها در شیوه‌های اندیشیدن و تصمیم گرفتن را فراهم می‌سازد. این هوش به انسان تمامیت و یکپارچگی می‌بخشد (۳). بنابراین اگر هوش شناختی مربوط به تفکر؛ و هوش هیجانی مربوط به احساس است، در این صورت هوش معنوی مربوط به بودن^۳ است (۴). کینگ^۴ معتقد است هوش معنوی، آگاهی از حقایق، ارزش‌ها، اعتبار و اصول اخلاقی فرد است و در تعریفی دیگر هوش معنوی را بیانگر مجموعه‌ی توانایی‌ها و ظرفیت‌ها و منابع معنوی می‌داند که کاربست آنها موجب افزایش انطباق‌پذیری و در نتیجه سلامت روان افراد می‌شود (۵). در پژوهش‌های متعدد مشخصات افرادی که دارای هوش معنوی بالا هستند این‌گونه ذکر شده است: این افراد انعطاف‌پذیرند، درجه‌ی بالای هشیاری نسبت به خویشان دارند و برای رویارویی با مشکلات و دردها و چیره شدن بر آنها توانایی دارند. همچنین الهام از طریق ارزش‌ها و بصیرت‌ها، اجتناب از بد کردن به دیگران، تفکر وحدت‌گرا، پی بردن به روابط بین اشیاء و پدیده‌های مختلف، جستجو برای پاسخ دادن به سؤال‌های اساسی، وابستگی نداشتن به دیگران و مقاومت در برابر شیوه‌ها و سنت‌های معمول جامعه از ویژگی‌های دیگر آنها است (۶). پژوهشگران مختلفی از جمله والت^۵، وانگ^۶ و یانگ^۷ نشان داده‌اند افراد دارای گرایش‌های معنوی هنگام رویارویی با آسیب، پاسخ‌های بهتری به وضعیتی که درون آن هستند، می‌دهند، موقعیت تولیدکننده‌ی فشار را بهتر اداره می‌کنند و از سلامتی بهتری برخوردارند (۷-۹). شواهد نشان می‌دهد بین ویژگی‌های شخصیتی و هوش معنوی ارتباط وجود دارد و تفاوت‌های افراد در ویژگی‌های شخصیتی سبب تفاوت در میزان علایق معنوی، زمینه‌ها و اعمال مذهبی - معنوی،

مهارت‌ها و ظرفیت‌های وابسته به هوش معنوی می‌شود (۱۰). یکی از رویکردهایی که امروزه در روان‌شناسی شخصیت به آن توجه می‌شود، الگوی پنج عاملی شخصیت کاستا و مک‌کری^۸ است که در اواخر دهه‌ی ۸۰ میلادی در ایالات متحده مطرح شد. طبق این الگو که به پنج بُعد بزرگ هم معروف است، شخصیت انسان از پنج بُعد اصلی روان‌رنجوری^۹، برون‌گرایی^{۱۰}، تجربه‌گرایی^{۱۱}، توافق‌پذیری^{۱۲} و وجدانی بودن^{۱۳} تشکیل شده است (۱۱). در چارچوب نظریه‌ی پنج عاملی گرایش به مذهب و معنویت نوعی سازگاری شخصیت در نظر گرفته شده (۱۲)، که حالتی از صفات شخصیتی بنیادی است و محتوای فرهنگی - اجتماعی محیط آن را شکل می‌دهد. در سال‌های اخیر، دیدگاه پنج عاملی چهارچوب نظری برجسته برای آگاهی دادن و هدایت برخی از پژوهش‌ها بوده است (۱۳). پدمونت^{۱۴} این الگوی پنج عاملی را پایه‌ی مفیدی برای مطالعه‌ی علمی مذهب و معنویت می‌داند. وی معنویت را عامل ششم شخصیت مطرح می‌کند. پدمونت در بررسی که در هند انجام داده، دریافته است که معنویت می‌تواند متغیر پیش‌بین در بین عوامل شخصیتی مطرح باشد (۱۴). در تلاش برای بررسی نظریه‌های شخصیتی مختلفی که حول محور نظریه‌ی شخصیتی پنج عاملی مک‌کری و کاستا بوده است، به نظر می‌رسد ویژگی‌های ثبات هیجانی، دلپذیر بودن و تجربه‌پذیری همان ویژگی‌های شخصیتی است که به طور رایج برای نشان دادن هوش معنوی به کار رفته است. این ویژگی‌ها با ماهیت ثابت‌قدمی، مهربانی، وجدان‌گرایی، روشن‌فکری و خلاقیت، با سطح بالای رشد هوش معنوی در ارتباط است (۱۵). ساروگلو^{۱۵} در فراتحلیلی که از ابزار پنج عاملی استفاده شده، دریافته است که مذهب عمومی با برون‌گرایی، پذیرا بودن، هوشیاری، گشودگی و نوروزگرایی^{۱۶} پایین مربوط است (۱۶). عابدی و سرخی در پژوهشی با موضوع رابطه‌ی بین هوش معنوی و صفات شخصیتی با استفاده از پرسش‌نامه‌ی پنج عاملی نشان داده‌اند که بین هوش معنوی و روان‌نژندی رابطه‌ی معنی‌دار منفی؛ و بین هوش معنوی و عامل‌های شخصیتی برون‌گرایی و با وجدان بودن رابطه‌ی معنی‌دار مثبت وجود دارد (۱۷). زارع، پدram و شیروانیان در پژوهش خود به این نتیجه رسیده‌اند که

⁸⁾ costa & mc crae

⁹⁾ Neuroticism

¹⁰⁾ Extraversion

¹¹⁾ Openness

¹²⁾ Agreeableness

¹³⁾ Conscientiousness

¹⁴⁾ Pedimont

¹⁵⁾ Saroglo

¹⁶⁾ Neuroticism

¹⁾ Emmons

²⁾ spiritual Intelligence

³⁾ being

⁴⁾ King

⁵⁾ Walt

⁶⁾ Wong

⁷⁾ Yang

از پنج عامل بزرگ شخصیت متغیرهای برون‌گرایی، توافق‌جویی و بیش از همه وجدانی بودن پیش‌بینی‌کننده‌ی هوش معنوی است (۱۸). در پژوهشی دیگر یافته‌های نصر اصفهانی و اعتمادی نشان داده است که هوش معنوی و کیفیت زندگی با ابعاد شخصیتی برون‌گرایی، دلبذیر بودن، وجدان‌گرایی و تجربه‌پذیری رابطه‌ی مثبت؛ و با روان‌نزدی رابطه‌ی منفی دارد (۱۹). نتایج پژوهش اسدی، دلاور و فرخی نیز نشان داده است که نمره‌های بالا در هوش معنوی از طریق نمره‌های پایین در روان‌رنجورخویی؛ و نمره‌های بالا در برون‌گرایی و وجدانی بودن پیش‌بینی شد (۲۰). پاره‌ای از مطالعات از جمله مطالعه‌ی سود، بخشی و گوپتا^۱ همبستگی مثبتی را بین هوش معنوی و سازگاری و باز بودن به تجربه‌ها کشف کرده‌اند (۲۱). حمید و زمستانی در پژوهشی درباره‌ی رابطه‌ی هوش معنوی و ویژگی‌های شخصیتی نیز به نتایج مشابهی دست یافته‌اند (۲۲). برای رسیدن به موفقیت در زندگی، لازم نیست افراد فقط دارای هوش عمومی بالایی باشند، بلکه آنچه لازم است هوش هیجانی و هوش معنوی بالا است (۲۳). فرد می‌تواند از هوش معنوی برای چارچوب‌دهی و تفسیر مجدد تجارب خود بهره گیرد. همچنین فهم هوش معنوی که بخشی از نظام گسترده‌تر شخصیت محسوب می‌شود، می‌تواند محققان را نسبت به این مسئله حساس کند که چه بخش‌هایی از شخصیت می‌تواند با هوش معنوی ارتباط داشته باشد و یا آثار آن را تعدیل کند (۱۸). از آنجایی که دانش‌آموزان متوسطه‌ی دوم در دوره‌ی حساسی از زندگی قرار دارند، می‌توان با روشن‌تر کردن رابطه‌ی ابعاد شخصیت با هوش معنوی آنها و بهره‌گیری از نتایج آن گامی در جهت پیشبرد هر چه بهتر زندگی شخصی و اجتماعی این قشر آینده‌ساز برداشت. بنابراین لزوم چنین پژوهشی برای بیشتر شناخته شدن ارتباط شخصیت و هوش معنوی در نوجوانان ضرورت می‌یابد. با در نظر گرفتن پیشینه‌ی پژوهش، سؤال اصلی پژوهش حاضر این است که آیا ویژگی‌های شخصیتی (پنج عامل بزرگ شخصیت) می‌تواند هوش معنوی دانش‌آموزان دوره‌ی متوسطه‌ی دوم را پیش‌بینی کند؟

روش کار

پژوهش حاضر از نوع توصیفی - مقطعی است. جامعه‌ی آماری

آن شامل کلیه‌ی دانش‌آموزان پسر دوره‌ی متوسطه‌ی دوم شهرستان بستان‌آباد در پایه‌های دوم، سوم و پیش‌دانشگاهی (۱۳۱۲ نفر) در سال تحصیلی ۹۵-۹۶ بود. از آنجایی که هدف پژوهش پیش‌بینی متغیر ملاک (هوش معنوی) از روی متغیر پیش‌بین (ویژگی‌های شخصیت) است، حجم نمونه بر اساس تعداد متغیرهای پژوهش در نظر گرفته شد. بر این اساس برای هر متغیر، نمونه‌ی مشتمل بر ۱۰۰ نفر در نظر گرفته شد و حجم نمونه ۲۰۰ نفر تعیین شد. برای انتخاب نمونه‌ی پژوهش از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ی چندمرحله‌ی استفاده شد. بدین منظور از کلیه‌ی مدارس حاضر در پژوهش (نه مدرسه)، هشت مدرسه به صورت تصادفی انتخاب شد. سپس از هر کدام از این مدارس به صورت تصادفی یک کلاس انتخاب؛ و پس از دریافت مجوزهای لازم از اداره‌ی آموزش و پرورش شهرستان بستان‌آباد و کسب رضایت شرکت‌کنندگان، پرسش‌نامه‌ها اجرا شد. پس از جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها تعدادی از آنها به سبب ناقص بودن و داشتن داده‌های پرت از پژوهش حذف شد و نمونه‌ی نهایی پژوهش به ۱۸۰ نفر تقلیل یافت. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از شاخص‌های آماری توصیفی (میانگین و انحراف استاندارد) و استنباطی (ضریب همبستگی و تحلیل رگرسیون چندگانه) استفاده شد.

ابزار گردآوری اطلاعات

برای گردآوری داده‌های مورد نیاز پژوهش از پرسش‌نامه‌های ذیل استفاده شد:

۱) پرسش‌نامه‌ی هوش معنوی

کینگ این پرسش‌نامه را در سال ۲۰۰۸ میلادی به منظور سنجش توانایی ذهنی هوش معنوی ساخته است که دارای ۲۴ عبارت است و توانایی‌های مربوط به هوش معنوی را در چهار بُعد توانایی تفکر انتقادی وجودی، تولید معنای شخصی، آگاهی متعالی و بسط هشیاری به صورت پنج‌درجه‌ی لیکرت ارزیابی می‌کند (۵). آقای بابایی و همکاران در پژوهشی به منظور بررسی ویژگی‌های سنجشی این پرسش‌نامه ضریب پایایی کل آزمون را ۰/۸۰ گزارش کرده‌اند. آنها همچنین به منظور بررسی اعتبار هم‌گرایی پرسش‌نامه‌ی خودسنجی هوش معنوی همبستگی آن را با آزمون جهت‌گیری مذهبی با تکیه بر اسلام و مقیاس خودارزیابی معنویت به ترتیب ۰/۳۵ و ۰/۴۴ به دست آورده‌اند (۲۴).

۲) پرسش‌نامه‌ی شخصیتی نئو^۲

^۲ NEO_Five Factor Inventory

مجله‌ی پژوهش در دین و سلامت

^۱ Sood, Bakhshi & Gupta

دوره‌ی ۴، شماره‌ی ۵، زمستان ۱۳۹۷

یافته‌ها

میانگین (و انحراف معیار) سنی دانش‌آموزان شرکت‌کننده در پژوهش به ترتیب برابر ۱۷/۵۷ و ۰/۹۸۰، با دامنه‌ی سنی ۱۶ تا ۱۹ سال بود. این دانش‌آموزان در پایه‌های تحصیلی دوم دبیرستان (۴۶ نفر)، سوم دبیرستان (۶۴ نفر) و پیش‌دانشگاهی (۹۰ نفر) مشغول به تحصیل بودند.

جدول ۱) میانگین و انحراف معیار نمره‌های هوش معنوی و پنج عامل بزرگ شخصیت

متغیر	میانگین	انحراف معیار	کمترین نمره	بیشترین نمره
هوش معنوی	۵۷/۳۵	۱۳/۱۸	۳۸	۷۸
روان‌رنجورخویی	۲۷/۰۷	۲/۴۷	۲۲	۳۴
برون‌گرایی	۲۸/۱۵	۳/۷۱	۱۹	۳۹
گشودگی به تجربه	۲۵/۶۶	۳/۹۶	۱۹	۳۶
خوشایندی	۲۸/۷۹	۳/۵۷	۲۳	۳۷
وجدانی بودن	۲۹/۱۹	۳/۶۳	۲۲	۳۶

کاستا و مک‌کر پرسش‌نامه‌ی شخصیتی نئو را در سال ۱۹۹۲ طراحی کرده‌اند. این آزمون دارای ۶۰ عبارت است که پنج عامل بزرگ شخصیت را شامل روان‌رنجورخویی در برابر ثبات هیجانی، برون‌گرایی در برابر درون‌گرایی، گشودگی به تجربه‌ها یا اندیشه‌ها، توافق در برابر تقابل و وجدانی بودن می‌سند. هر ویژگی شخصیتی با ۱۲ پرسش سنجیده می‌شود. کاستا و مک‌کری روایی محتوای آن را بررسی کرده‌اند و پایایی آن را برای ویژگی روان‌رنجورخویی ۰/۹۰، برای برون‌گرایی ۰/۷۸، برای گشودگی ۰/۷۶، برای توافق ۰/۸۶ و برای وجدان‌گرایی ۰/۹۰ گزارش کرده‌اند (۲۵). در ایران گروسی در سال ۱۳۸۰ پرسش‌نامه‌ی شخصیتی نئو را به فارسی ترجمه و بر روی دانشجویان ایرانی هنجاریابی کرده است. به منظور ارزیابی روایی ملاکی این آزمون از روش همبستگی بین دو فرم گزارش شخصی و گزارش مشاهده‌گر استفاده شده است که ضرایب حاصل بین ۰/۴۵ تا ۰/۶۶ گزارش شده است. ضرایب پایایی این آزمون با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ بین ۰/۵۶ تا ۰/۸۷ به دست آمده است (۱).

در این پژوهش مسائل اخلاقی رعایت شد و به شرکت‌کنندگان اطمینان داده شد که اطلاعات آنان به صورت محرمانه خواهد ماند.

جدول ۲) ضرایب همبستگی پیرسون هوش معنوی با پنج عامل بزرگ شخصیت

متغیر	روان‌رنجورخویی	برون‌گرایی	گشودگی به تجربه	خوشایندی	وظیفه‌شناسی
هوش معنوی	۰/۴۱۲**	۰/۶۵۸**	۰/۷۶۰**	۰/۷۳۶**	۰/۷۹۸**

$p < 0.001^{**}$

همچنین متغیر روان‌رنجوری با هوش معنوی رابطه‌ی منفی و معنادار داشت ($p < 0.001$).

همان‌طور که در جدول شماره‌ی ۲ مشاهده می‌شود متغیرهای برون‌گرایی، گشودگی به تجربه، خوشایندی و وجدانی بودن با هوش معنوی همبستگی مثبت و معنادار داشتند ($p < 0.001$).

جدول ۳) نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه‌ی گام به گام هوش معنوی بر اساس پنج عامل بزرگ شخصیت

مدل	مجموع مجذورات	درجه‌ی آزادی	میانگین مجذورات	F	مقدار احتمال
رگرسیون	۲۱۸۰۸/۴۹۸	۳	۷۲۶۹/۴۹۹		
باقی‌مانده	۹۳۳۰/۴۵۲	۱۷۶	۵۲/۰۱۴	۱۳۷/۱۲۴	$p < 0.001$
کل	۳۱۱۳۸/۹۵۰	۱۷۹			
متغیرهای پیش‌بین	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضرایب غیراستاندارد	خطای ضرایب غیراستاندارد	ضرایب استاندارد
مقدار ثابت	۰/۷۹۸	۰/۶۳	۰/۲۷۰	۱/۵۳۶	۴/۶۹۴
وجدانی بودن	۰/۸۲۹	۰/۶۸	۰/۲۳۱	۰/۹۵۷	-۳۲/۹۱۵
گشودگی به تجربه	۰/۸۳۷	۰/۷۰	۰/۲۵۶	۰/۷۲۵	۴/۶۹۴
خوشایندی	۰/۸۳۷	۰/۷۰	۰/۲۵۶	۰/۷۲۵	۴/۶۹۴
	۰/۸۳۷ = ضریب همبستگی	۰/۷۰ = ضریب تعیین	۰/۶۹۵ = ضریب تعیین تصحیح شده		

بسیاری در پیش‌بینی هوش معنوی داشت، وجدان‌گرایی به معنای اداره کردن آگاهانه است و این جنبه از وجدان، وظیفه‌شناسی قلمداد شده است. می‌توان چنین گفت که وجدان‌گرایی با ویژگی‌هایی همچون پایبندی به اصول اخلاقی، تمایل به فکر کردن قبل از عمل و آینده‌نگری؛ و همچنین منطقی بودن می‌تواند از جمله عوامل مهم شخصیتی در پیش‌بینی هوش معنوی باشد. چنین افرادی به طور معقولی کارآمد و با کفایت هستند و در تصمیم‌گیری‌هایشان جوانب احتیاط را رعایت می‌کنند (۱). افراد با ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی، دلپذیر بودن، وجدان‌گرایی و تجربه‌پذیری در واقع همان ویژگی‌های شخصیتی هستند که به طور رایج برای نشان دادن هوش معنوی به کار رفته‌اند (۲۲). به بیان دیگر، افرادی که در ویژگی‌های برون‌گرایی، دلپذیر بودن، گشودگی به تجربه و وجدانی بودن نمره‌ی بالا؛ و در عامل روان‌رنجورخویی نمره‌ی پایین به دست می‌آورند از توانایی بیشتری در درک عمق سؤال‌های معنوی، بینش درونی و به‌طور کلی آگاهی از معنویت برخوردارند (۱۹). به‌طور کلی، می‌توان گفت افراد با ویژگی‌های شخصیتی وجدان‌گرایی، گشودگی به تجربه و خوشایندی از هوش معنوی بالاتری برخوردارند.

محدودیت‌ها و پیشنهادها

با توجه به اینکه پژوهش حاضر بر روی دانش‌آموزان پسر انجام شد، در زمینه‌ی تعمیم این یافته‌ها به دیگر افراد باید جانب احتیاط را رعایت کرد. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی رابطه‌ی ویژگی‌های شخصیت و هوش معنوی در افراد دیگر بررسی شود و یافته‌های به‌دست‌آمده از آنان با یافته‌های پژوهش حاضر مقایسه شود. همچنین با توجه به جدید بودن سازه‌ی هوش معنوی و تحقیقات اندکی که درباره‌ی آن صورت گرفته است، پیشنهاد می‌شود رابطه‌ی هوش معنوی با متغیرهای روان‌شناختی دیگر بررسی شود.

قدرانی

این مطالعه حامی مالی نداشته؛ و با هزینه‌ی شخصی نویسندگان به انجام رسیده است. پژوهش حاضر در جلسه‌ی ۵۶ کمیته‌ی اخلاق در پژوهش‌های زیست پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی مورخ ۹۷/۸/۱۳ مطابق با اصول اخلاق در پژوهش‌های زیست پزشکی تشخیص داده شد.

با توجه به جدول شماره‌ی ۳، تحلیل رگرسیون به روش گام به گام نشان می‌دهد که میزان F مشاهده شده معنادار بود ($p < 0/001$). نتایج نشان می‌دهد که متغیرهای وجدانی بودن، گشودگی به تجربه و خوشایندی ۷۰ درصد واریانس هوش معنوی را تبیین می‌کنند. بدین صورت که سهم وجدانی بودن ۶۳ درصد؛ گشودگی به تجربه ۵ درصد و خوشایندی ۲ درصد است. همچنین متغیرهای روان‌رنجوری و برون‌گرایی به سبب پیش‌بینی نکردن هوش معنوی از مدل رگرسیون حذف شدند.

بحث و نتیجه‌گیری

از آنجایی که تاکنون پژوهشی به بررسی رابطه‌ی ویژگی‌های شخصیتی با هوش معنوی دانش‌آموزان مقطع دبیرستان نپرداخته بود، هدف پژوهش حاضر پیش‌بینی هوش معنوی دانش‌آموزان دوره‌ی متوسطه‌ی دوم شهرستان بستان‌آباد از روی پنج عامل بزرگ شخصیتی بود. نتایج نشان داد به جز عامل روان‌رنجورخویی که با هوش معنوی همبستگی منفی و معنی‌داری داشت، چهار عامل برون‌گرایی، گشودگی به تجربه، خوشایندی و وجدانی بودن همبستگی مثبت و معنی‌داری با هوش معنوی داشتند (جدول شماره‌ی ۲). به‌طور کلی، این یافته‌ها با نتایج پژوهش عابدی و سرخسی (۱۷)، نصر اصفهانی و اعتمادی (۱۹)، ناظمی، آقاییوسفی و شقاقی (۲۶)، اسدی و همکاران (۲۰)، سود و همکاران (۲۱) و حمید و همکاران (۲۲) مشابه است. نتایج پژوهش‌های متعدد نشان می‌دهد هوش معنوی با افسردگی، خصومت، اضطراب و خوددفریبی که به نوعی مبین ویژگی‌های افراد روان‌رنجورخوی است رابطه‌ی منفی؛ و با صفات خلقی، حساسیت اجتماعی، رضایت زندگی و انرژی و فعالیت که منعکس‌کننده‌ی افرادی با ویژگی‌های گشودگی به تجربه، خوشایندی، برون‌گرایی و وجدانی بودن است، رابطه‌ی مثبت دارد (۲۷، ۲۸). همچنین نتایج تحلیل رگرسیون (جدول شماره‌ی ۳) نشان داد از بین پنج عامل بزرگ شخصیت سه عامل وجدانی بودن، گشودگی به تجربه و خوشایندی به طور معناداری می‌توانند هوش معنوی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کنند ($P < 0/01$). نتایج تحلیل رگرسیون به نوعی با یافته‌های پژوهشی ساروگلو (۱۶)، زارع و همکاران (۱۸) و ناظمی، آقا یوسفی و شقاقی (۲۶) همسو است. از آنجایی که در پژوهش حاضر ۷۰ درصد واریانس مربوط به هوش معنوی از طریق سه عامل شخصیتی وجدان‌گرایی، گشودگی به تجربه و خوشایندی تبیین شد و از بین این سه عامل، وجدان‌گرایی با حدود ۶۳ درصد سهم

of religion. 2003;54(1):377-402.

14. Leach MM, Lark RJP, differences i. Does spirituality add to personality in the study of trait forgiveness? 2004;37(1):147-56.

15. Elias H, Krauss SE, Aishah SJIJoPS. A review study on spiritual intelligence, adolescence and spiritual intelligence, factors that may contribute to individual differences in spiritual intelligence, and the related theories. 2010;2(2):179.

16. Saroglou VJP, differences i. Religion and the five factors of personality: A meta-analytic review. 2002;32(1):15-25.

17. Abedei F, Sorkhi ZJBPN. The relation between spiritual intelligence and personality characteristics in individual between 19-50 years old in Sary. 2009.

18. ZARE H, PEDRAM A, SHIRVANIAN E. Prediction of student's spiritual intelligence by their personality characteristics. 2012.

19. Esfahani NN, Etemadi AJRH. The relation between personality traits with spiritual intelligence and quality of life in students of Alame Tabatabaie University (Iran). 2012.

20. Asadi R, Delavar A, Farokhi N. Developing a structural model of spiritual intelligence based on personality traits and subjective well-being. Educational Measurement. 2016;(7):1-28.

21. Sood S, Bakhshi A, Gupta RJJJoE, Practice. Relationship between personality traits, spiritual intelligence and well being in university students. 2012;3(10):55-60.

22. Hamid N, Zemestani MJHMJ. The relationship between spiritual intelligence, personality traits and quality of life in medical students. 2013;17(4):347-55.

23. Sohrabi F. Basics Spiritual Intelligence. Journal of Mental Health. 2008; 1(1):14-8.

24. Aghababaei N, Farahani H, Fazlei MA. Psychometric Properties of the Spiritual Intelligence Questionnaire. Psychological Science. 2010;34:169-80.

25. Hagh Shenan H. Standardization of NEO personality test, Revised form. Thought & Behavior in Clinical Psychology. 1999;4(4):38-49.

26. Nazemi F, Aghayousefi A, Shaghghi F. A survey of the relationship of spiritual intelligence and personality components among nurses in military hospitals. Journal of Military Psychology. 2013; 4(13):70-9.

27. King DBJIJoEP, Psychotherapy. Personal meaning production as a component of spiritual intelligence. 2010; 3(1)

28. King DB, DeCicco TLJIjots. A viable model and self-report measure of spiritual intelligence. 2009; 28(1): 8.

پژوهشگران از تمامی کسانی که در اجرای پژوهش به صورت مستقیم و غیرمستقیم شرکت داشتند، تشکر و قدردانی می‌کنند.

تضاد منافع

نویسندگان مقاله هیچ‌گونه تضاد منافی درباره‌ی این پژوهش گزارش نکرده‌اند.

References

1. Basharpour S. Personality Traits: Theory and Testing. Tehran: Savalan Publication; 2019.
2. Emmons RA. The psychology of ultimate concern: motivation and spirituality in personality. New York: Guilford Press; 1999.
3. Spiritual quotient questionnaire[Internet]. 2005. Available from: www.conscious-pursuits.com.
4. Zamani SN, Hajjalizadeh KJSJoEP, Counseling. Studying effect of instructing spiritual intelligence on life quality and psychological well-being in patients with multiple sclerosis. 2015;2(1).
5. King D. Rethinking claims of spiritual intelligence: A definition, model, and measure: ProQuest; 2009.
6. Halama P, Strizenec MJSP. SPIRITUAL, EXISTENTIAL OR BOTH? THEORETICAL CONSIDERATIONS ON THE NATURE OF'HIGHER'INTELLIGENCES (DISCUSSION). 2004;3 (46): 239-53.
7. Van der Walt EA. A descriptive and exploratory study towards a spiritual intelligent transactional model of organisational communication; 2006.
8. Walt V, Alletta EJJNR. A descriptive and exploratory study towards a spiritual intelligent transitional Model of organizational communication University of South Africa. 2006;35(2):273-80.
9. Wong KF, Yau SYJANR. Nurses' experiences in spirituality and spiritual care in Hong Kong. 2010;23(4):242-4.
10. YAGHOobi A. The study of relation between spiritual intelligence and rate of happiness in booli university students. 2010.
11. Kazemi Z. The relationship between attachment styles and personality traits with emotional intelligence In the undergraduate female students of Shahid Chamran University. Tehran: Shahid Chamran University; 2012.
12. McCrae RR, Costa Jr PTJHopT, research. A five-factor theory of personality. 1999;2(1999):139-53.
13. Emmons RA, Paloutzian RFJArop. The psychology